במידעון:

> מערך הייעוץ הסוציאלי-קרימינולוגי בסניגוריה

> כבילת עצורים בבתי חולים פסיכיאטריים

> חוקיות משחק ה"טקסס הולדם"

מידעון לבוגרי הסניגוריה הציבורית

דבר הסניגור הציבורי הארצי

בוגרות ובוגרים יקרים שלום רב,

אנו שמחים להביא בפניכם, פעם נוספת, מקצת מהמתרחש בסניגוריה הציבורית.

דומה כי בשנים האחרונות הולכת ומחלחלת לשיח הציבורי בישראל ההכרה כי לא ניתן להסתכל על המשפט הפלילי במנותק משאלות עומק חברתיות. לא פעם מעשה העבירה הוא סימפטום של מצוקות חברתיות וכלכליות אחרות, ומכיוון שכך טיפול אמיתי בבעיה מחייב התייחסות רב-מערכתית לשאלות של עוני, דיור, תעסוקה, הגירה, התמכרויות, מחלות גוף ונפש ועוד. ביטוי מובהק להכרה זו ניתן למצוא בבתי המשפט הקהילתיים הפועלים בערים באר-שבע ורמלה. בתי משפט אלה פועלים מתוך הנחה שטיפול בבעיות העומק מחויב המציאות. אם רוצים להוציא את הנאשם ממעגל העבריינות, ובכך לקדם את האינטרס הציבורי שבמניעת פשיעה חוזרת, יש לאפשר שיקום ולצורך כך נדרשת התגייסות של כלל המערכות הקהילתיות התומכות. פן חשוב נוסף הנובע מהכרה זו ניתן למצוא בהמלצותיה של ועדת דורנר לבחינת מדיניות הענישה בישראל. מסקנות הוועדה שפורסמו לאחרונה קובעות כי יש לפעול לצמצום השימוש במאסרים במקרים בהם המאסר אינו הכרחי ולהרחבת השימוש בעונשים זולים יותר ויעילים יותר. הוועדה עומדת על כך ששיקום בקהילה גם יעיל יותר וגם זול יותר מעונשי מאסר וקובעת שורה של המלצות בהקשר זה, וביניהן הרחבת השימוש בבתי המשפט הקהילתיים.

הסניגוריה הציבורית, הבאה במגע יומיומי עם לקוחותיה, מבינה היטב את המצוקות האופפות את חייהם, ואת הצורך לטפל במצוקות אלה על מנת לאפשר חיים נורמטיביים. ברשימתה הקצרה מתארת **ד"ר חגית לרנאו** את מערך הייעוץ הסוציאלי-קרימינולוגי של הסניגוריה אשר נועד לסייע בידי הסניגורים למצוא את דרכי הטיפול והשיקום המתאימות, שיסייעו בראש ובראשונה לטיפול הטוב ביותר בתיק הספציפי ובעקיפין גם את לחברה בכללותה.

אחת האוכלוסיות החלשות והפגיעות ביותר אותן מייצגת הסניגוריה הציבורית היא חשודים ונאשמים בעלי מוגבלויות נפשיות. **עו"ד רונה שוורץ** ברשימתה כותבת על המאבק שמנהלת הסניגוריה הציבורית להגנה על כבודם ועל צלם האנוש של לקוחות אלה, שלעיתים נכבלים בידיהם וברגליהם שלא כדין. המאבק מנוהל הן ברמה המערכתית אל מול הגורמים הרלוונטיים והן בפניות לבתי המשפט, שעד כה הניבו הצלחות רבות.

לבסוף, עיסוקינו כסניגורים מזמן לנו לעיתים אפשרות להעלות טענות משפטיות יצירתיות ולעסוק בתחומים ייחודיים. ברשימתו מתאר **עו"ד טל ענר** תיק אחד כזה – בו הועלתה הטענה שמשחק הפוקר "טקסס הולדם" איננו משחק אסור כהגדרתו בחוק, משום שתוצאותיו אינן "תלויות בגורל יותר מאשר בהבנה או ביכולת". דיונים מרתקים בבית משפט השלום ובבית המשפט המחוזי כללו חוות דעת מומחים בשאלות של סטטיסטיקה וירידה לפרטי הפרטים של משחק הפוקר.

אני מקווה שתמצאו עניין בדברים. כתמיד, נשמח לשמוע עמכם על קשר.

בברכה,

ד"ר יואב ספיר

סולמות וחבלים: על מערך הייעוץ הסוציאלי

ד"ר חגית לרנאו, המשנה לסניגור הציבורי הארצי

חלק לא מבוטל מלקוחות הסניגוריה הציבורית הם חסרי הון חברתי או כלכלי, זרים, מיעוטים אתניים, בעלי לקויות נפשיות או שכליות או אנשים המתמודדים עם מצוקה כלכלית קשה הגוררת עזובה חומרית ורגשית. פרופיל לקוחות כזה מציב לפני סניגורים אתגרים גדולים בדרך למתן ייצוג הולם. לא אחת פועל הסניגור להסיט את ההליך הפלילי לכיוון טיפולי על מנת להימנע מעניש מחמירה ולהטיב את מצבו של הלקוח בעתיד. חלק זה מוכר לכל מי שעוסק בתחום הפלילי, וסניגורים רבים רוכשים מיומנות והיכרות עם מסגרות לגמילה בסמים, מסגרות טיפול באלימות במשפחה או מסגרות לבריאות הנפש.

אך פעמים רבות הקושי עמוק ובסיסי יותר, וסניגורים נדרשים להתמודד עם לקוחות שהקשיים האישיותיים והחברתיים שלהם מורכבים ורבי פנים: לקוחות החסרים רשת חברתית שניתן להסתייע בה ואשר דלותם, קשיי השפה שלהם וחשדנותם כלפי מערכות שלטוניות יוצרים מחסום ממשי בפני פיתוח תקשורת שתסייע לקדם את הטיפול בעניינם. במקרים כאלו נדרש הסניגור לכישורים שלא הוכשר להם כדי להבין את מצבו הפסיכו-סוציאלי של הלקוח וליצור עמו תקשורת טובה מחד גיסא, וכדי לפענח את חלוקת הסמכויות ונהלי העבודה של המערכות הרלוונטיות בתחום הרווחה או בריאות הנפש ולבחון התאמתן לטיפול המשפטי בתיק, לצרכיו וליכולותיו של הלקוח, מאידך גיסא.

נוכח קשיים אלה, הוחלט במשרד המשפטים, כבר בשנת 2008, לפתח מודל עבודה שיאפשר לעורכי הדין המייצגים

סולמות וחבלים (המשך)

מטעם הסניגוריה הציבורית נגישות לייעוץ מקצועי ראשוני על ידי איש טיפול, הבקיא בעבודת הסניגוריה הציבורית ומבין את הקשיים והאתגרים עמם מתמודדים סניגורים. בשלב הראשון, הופעל פיילוט במחוז ירושלים של הסניגוריה, ובשנת 2012 הורחב הפרויקט לכלל המחוזות. במסגרת הפרויקט נבחרים אנשי טיפול מתחום העבודה הסוציאלית או הקרימינולוגיה ללוות כל אחד ממחוזות הסניגוריה הציבורית, ולתת שירות ייעוצי טיפולי בהיקף של עד מאה שעות חודשיות. נשות הטיפול לומדות להכיר את הייחודיות של עבודת הסניגור, יוצרות קשרי עבודה מתמשכים עם עורכי הדין ומפתחות מענים לצרכים הייחודיים של המחוז עמו הן עובדות.

שיתוף הפעולה האינטגרלי עם יועצות החוץ תורם לעבודת הסניגוריה במספר מישורים שונים ומשלימים: ראשית, הן מסייעות ביצירת קשר ואבחון עם לקוחות מורכבים ומנגישות אותם לעורכי הדין המייצגים. בדרך כלל נעשה האבחון על סמך מסמכים, אך במקרים מורכבים במיוחד הן נפגשות עם הלקוחות ומסייעות ביצירת תקשורת מיטיבה. שנית, יועצות החוץ מייעצות ומסייעות באיתור מסגרות לטיפול ולתמיכה נפשית, ושותפות למעקב אחר השתלבות הלקוחות במסגרות אלו. לא אחת משמשות יועצות החוץ גשר בין עורך הדין לבין גורמים טיפוליים בשירותי רווחה וטיפול לרבות שירות המבחן, רשויות מקומיות, הרשות לשיקום האסיר, מוסדות גמילה, בתי חולים ומסגרות אמבולטוריות לבעלי לקות נפשית ושכלית, מסגרות למניעת אלימות במשפחה, פקידי סעד, פסיכיאטרים, פסיכולוגים וקרימינולוגים. יועצות החוץ מאפשרות לעורכי הדין להעריך את התאמתם של שירותי הטיפול השונים ללקוח ולצרכיו, לפעול לפי הנחיות הגורמים המקצועיים בקהילה, ובמקרים המתאימים גם מסייעות לעורך הדין ביצירת הקשר עם הגורמים הטיפוליים בקהילה. ליועצות החוץ גם תרומה משמעותית במיפוי שירותי הרווחה הקיימים והרלוונטיים, בסיוע לעורכי הדין בכינון מערכת יחסים תקינה ואפקטיבית עם גופי הטיפול, ובאיסוף מידע עדכני באשר לתכניות טיפול חדשות שיכולות לסייע ללקוחות הסניגוריה.

על אף היקף התשומות המצומצם יחסית המושקע בפרויקט הייעוץ, הנתונים מלמדים על הצלחתו הרבה.

על אף היקף התשומות המצומצם יחסית המושקע בפרויקט זה, נתונים שנאספים על ידי הסניגוריה במהלך שלוש השנים האחרונות מלמדים על הצלחתו הרבה. במקרים רבים משפיע הייעוץ שניתן על ידי יועצות החוץ על התוצאה המשפטית בדיונים ספציפיים. השפעת הפרויקט על עבודת הסניגורים מתרחבת מעבר לתיקים בהם ניתן ייעוץ, משום שעורכי הדין מיישמים את הקשרים והניסיון שרכשו גם עבור לקוחות עתידיים. מעבר לכך ניכרת השפעת הפרויקט גם בהטמעה של ערכים שיקומיים ובשינוי צורת החשיבה של הארגון

כבילת עצורים בבתי חולים פסיכיאטריים

עו"ד רונה שוורץ, הסניגוריה הציבורית, מחוז תל-אביב

נכנסתי לחדרו של א' בבית החולים "אברבנאל". הוא שכב על מזרון דק שהיה מונח על מיטה ממתכת. הקירות מסביבו היו מנוקדים בכתמים לא מזוהים. סמוך למיטתו ישבו שני שוטרים, אחד מהם שיחק במחשב הנייד. א' הבחין בי ומתוך התרגשות למראה האורחת ניסה להתיישב, אך נתקע באמצע הדרך. צריבת הברזל בפרק כף היד הזכירה לו שישיבה אינה אופציה. גם לא ירידה מהמיטה. הוא כלוא במיטת חוליו, ידו אזוקה לחלק העליון של המיטה ורגלו לחלקה התחתון. הוא יאכל על מיטתו ולא בחדר האוכל – אזוק, יתקלח – אזוק, ילך לשירותים – אזוק ובליווי שוטר. כך יעביר את השבועיים הקרובים בהם הוא צפוי לשהות בבית החולים, 24 שעות ביממה. התיישבתי ליד א' וחשבתי איך ישיבה צפופה באוטובוס תמיד עושה לי חשק ליישר את הרגל, רק כדי להרגיש שאני יכולה. לו הייתי במקומו, הייתי משתגעת.

במהלך השנתיים האחרונות טיפלה הסניגוריה הציבורית בעשרות מקרים של עצורים לוקים בנפשם שנשלחו לבדיקה פסיכיאטרית במסגרת הליך המעצר ונכבלו בהחלטת משטרה או שב"ס, חרף עמדת הצוות הרפואי בבית החולים כי הכבילה מפריעה לבדיקתם.

בכל הבקשות שהגישה הסניגוריה הוסרה הכבילה באופן מלא או חלקי. באחד המקרים קבע בית המשפט המחוזי (כבוד השופט ע' מודריק): "אין ספק וגם אין מחלוקת שכבילת אדם משך 24 שעות ביממה גם אם הכבילה אינה מגבילה, הן את יכולתו להתנועע ממקום למקום והן את יכולתו לישון את שנתו, זו השפלה. הגורם הכובל מתייחס אל הנכבל כאל חיה שאין דרך להבטיח שלא תימלט אלא באמצעות כבילה. להשפלה האמורה נלווית גם פגיעה גופנית ונפשית ברמה שאינני יודע להגדירה במדויק".

אכן, קשה למצוא את המילים המדויקות לתיאור האקט הנוראי הזה. ובכל זאת, המשטרה ממשיכה לכבול עצורים בבתי חולים פסיכיאטריים וכלליים.

לעיתים (רחוקות) הכבילה אפילו מקורה בטעות. ע', בחור צעיר שטרם מלאו לו 20, נעצר לאחר שבמהלך התקף פסיכוטי שבר חפצים בביתו. עם מעצרו אושפז בבית החולים "אברבנאל" ונכבל בידו וברגלו למיטה. כעבור שבוע במהלכו היה כבול, הודיעה המשטרה כי הכבילה נעשתה בטעות, על בסיס ההנחה שכתב האישום ייחס לע' עבירות של תקיפה ואיומים בעוד שמדובר היה בעבירה של היזק לרכוש בלבד.

גם ק' נעצר ונכבל למיטתו בזמן בדיקתו הנפשית בבית החולים "אברבנאל". הסניגורית שביקרה אותו הזדעזעה לגלות כי אחד האזיקים שפשף את ידו עד כדי קילוף שכבת העור העליונה. בקשותיה מהשוטרים ששמרו עליו להסיר את הכבילה נענו בשלילה, והאזיק נותר על ידו, מתחכך בבשרו החשוף. הסניגורית פנתה לבית המשפט, שכצפוי הורה על הסרת הכבילה באופן מידי, אולם גם אז המשטרה לא הסירה את הכבילה. רק כעבור יממה נוספת בה היה כבול הודיעה המשטרה כי שוב, בטעות, לא פעלה בהתאם להחלטת בית המשפט. בסיום הבדיקה נקבע, כי ק' אינו כשיר לעמוד לדין והופסקו ההליכים המשפטיים בעניינו. ק' נפטר לאחר מספר חודשים בהם שהה באשפוז בבית החולים "אברבנאל". כמה אומללים היו ימיו האחרונים.

יותר מזל משכל? ערעור בשאלת חוקיותו של משחק הפוקר "טקסס הולדם"

עו"ד טל ענר, מנהל מחלקת תיקי בית המשפט העליון, הסניגוריה הציבורית הארצית

בבית המשפט המחוזי בירושלים נדון לאחרונה ערעור משפטי מעניין שעסק בשאלה האם משחק הפוקר "טקסס הולדם" הוא משחק אסור כהגדרתו בחוק העונשין.

מעשה שהיה כך היה: באחד הערבים לפני כחמש שנים, בעקבות מידע מודיעיני, פשטה המשטרה על דירת מגורים באזור ירושלים. בדירה נמצאו בעלי הבית ו-13 שחקנים שהשתתפו במשחק פוקר "טקסס הולדם". לאחר חקירת משטרה הואשמו השניים בארגון משחקים אסורים, כהגדרתם בחוק העונשין. במשפטה של הנאשמת העלתה בשמה עו"ד זיוה ארנסטי, מטעם הסניגוריה הציבורית במחוז ירושלים, את הטענה המשפטית שלפיה טקסס הולדם אינו מהווה "משחק אסור". סעיף 224 לחוק העונשין מגדיר משחק אסור ככזה שתוצאותיו "תלויות בגורל יותר מאשר בהבנה או ביכולת". במהלך הדיון בבית משפט השלום העיד כמומחה מטעם ההגנה פרופ' מרצבך מהמחלקה למתמטיקה באוניברסיטה העברית. בית משפט השלום דחה את טענות ההגנה ואת עדותו של פרופ' מרצבך וקבע כי אכן מדובר במשחק אסור כהגדרתו בחוק. השופט ירון מינטקביץ' קבע כי הגדרת "משחק אסור" נוגעת למשחקון בודד ולא לסדרת משחקים וכי במשחק בודד הגורם הדומיננטי, כמעט הבלעדי, הוא הקלפים שאותם קיבל כל שחקן באופן אקראי, קרי הגורל.

בשל אופייה התקדימי של הסוגיה, וההשלכות שעשויות להיות לה על תיקים רבים שעוסקים בארגון משחקי פוקר, הוגש על ידי ערעור לבית המשפט המחוזי. בערעור סקרתי את חוקי המשחק וציינתי את הספרות הענפה העוסקת בו, החל במאמרים בתחום המתמטיקה והסטטיסטיקה, דרך מחקרים פסיכולוגיים וכלה במאות ספרי ניתוח, לימוד והדרכה שמטרתם לתאר אסטרטגיות לשיפור היכולת במשחק הפוקר, לנתח משחקים ששוחקו בעבר, ולייעץ לשחקן הפוקר כיצד לשפר את משחקו. עמדתי על המרכיבים העיקריים של יכולת או כשרון העולים מספרות ענפה זו: **הכרת הסטטיסטיקה של קלפי הכיס** (מהם הצירופים האפשריים, מה שכיחותו של כל אחד מהם, מה הפוטנציאל של כל אחד מצירופים אלה ליצור צירוף איכותי לאחר חשיפת קלפי הקהילה); **הבנת הכדאיות המתמטית של הימור בכל נקודת זמן במשחק** (האם הימור פלוני כדאי, או מה ההסתברות שייחשב כדאי, מהי תוחלת הזכייה בהינתן קלפי כיס מסוימים, גודל הקופה, כמות הכסף שבידי השחקן וכמות הכסף שבסיכון, השלב במשחק, מיקום השחקן בסדר ההכרזות); **הבנת התנהגותם של השחקנים האחרים** (זיהוי דפוסי וסגנונות משחק, הערכה מושכלת לגבי חוזק קלפיו של היריב על פי התנהגותו, זיהוי תגובות פיזיות ופסיכולוגיות והסקת מסקנות מהם, מעקב ו'תיעוד' בזיכרון של התנהגות היריב. כאן נדרשת יכולת זיכרון לטווח הארוך ולאחר מכן שליפה מהירה וניתוח מצבים עכשוויים על פי אותו זיכרון, כל זאת על מנת להסיק מסקנות מועילות בזמן אמת מהתנהגותו של היריב בנקודת זמן קודמת); **"מיסוך" היכולת של היריב להבין את התנהגות השחקן** (באמצעות הטעיה באמירות, התנהגות, שפת גוף או מהלכים במשחק, שבירת דפוסים, סגנון משחק בלתי עקבי, שליטה עצמית ועוד); **חוסן פיזי ופסיכולוגי** (סבלנות, התמדה, דבקות במטרה, יכולת לשמר את כל היכולות הנ"ל על פני משחק של כמה שעות, יכולת לשמר אסטרטגיית משחק גם במצבי הפסד ועוד).

בנוסף, צוינו בערעור ראיות אנקדוטליות לרכיב היכולת במשחק הפוקר, כגון קיומן של תחרויות בינלאומיות, קיומם של שחקנים מקצוענים המתפרנסים מן המשחק, זכיות עקביות של שחקנים מסוימים, וכן העובדה שהרוב המכריע של "ידיים" בפוקר מסתיימות מבלי שהשחקנים חשפו את קלפיהם (כלומר מבלי שהרכיב הרנדומלי של חלוקת קלפים בא לידי ביטוי).

ביום 27.12.2015 דחה בית המשפט המחוזי את הערעור, החלטה שגרמה – יש לשער – למפח נפש גם בקרב שחקני הפוקר ברחבי הארץ...

"בערעור סקרתי את חוקי המשחק ואת הספרות הענפה העוסקת בו, ממאמרים במתמטיקה וסטטיסטיקה ועד מאות ספרי ניתוח, לימוד והדרכה".

עקבו אחרינו בפייסבוק!

